

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku syndyka masy upadłości działającego na rzecz C. spółki z o.
o. z siedzibą w [...] w upadłości
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...]
z udziałem zainteresowanych: [...]
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 listopada 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...]
z dnia 21 marca 2017 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 marca 2017 r., Sąd Apelacyjny [...] - w sprawie z wniosku syndyka masy upadłości działającego na rzecz C. Spółki z o.o. w [...] w upadłości przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...], z udziałem zainteresowanych: [...], o podstawę wymiaru składek, odrzucił skargę kasacyjną C. Spółki z o.o. od wyroku tego Sądu z dnia 8 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny ustalił, że w skardze kasacyjnej oznaczono łączną wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 14.376 zł i jednocześnie podano wartości przedmiotu zaskarżenia odnośnie każdego z zainteresowanych, która wynosi w

stosunku do E. A. 3.322 zł, K. C. 893 zł, D. D. 7.448 zł, K. P. 862 zł, A. Ś. 937 zł, M. Ś. 914 zł. Wnioskodawca odwołał się od decyzji organu rentowego dotyczących zainteresowanych, w których to decyzjach określono wyłącznie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanych z tytułu podlegania ubezpieczeniom jako pracowników wnioskodawcy, za wskazane w decyzjach okresy. Stwierdzenie wyższej podstawy wymiaru składek wynikało z uznania, że do przychodów osiąganych przez zainteresowanych należało uwzględnić kwoty wypłaconych napiwków, które stanowią element wynagrodzenia ze stosunku pracy.

Według Sądu Apelacyjnego przedmiotem sporu, a w konsekwencji przedmiotem zaskarżenia jest jedynie wysokość należnych składek od zwiększonych podstaw wymiaru na ubezpieczenia opisane w zaskarżonych decyzjach. Wprawdzie sprawy zostały połączone na podstawie art. 219 k.p.c. do łącznego rozpoznania to jednak zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 69 /13, połączenie - na podstawie art. 219 k.p.c. - kilku oddzielnych spraw w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia jest zabiegiem technicznym, który nie prowadzi do powstania jednej nowej sprawy i nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności oraz nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielnymi sprawami. W konsekwencji o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej z tych spraw. Z uwagi na powyższe należało przyjąć, że przedmiotem sporu jest wyłącznie wysokość składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, a wartość przedmiotu zaskarżenia odnosi się do części stanowiącej różnicę pomiędzy sumą przypisanych w spornych decyzjach składek, a wynikającymi z deklaracji płatnika. Skoro przedmiotem sporu w sprawie jest prawo majątkowe sprowadzające się do wysokości składek to w stosunku do zainteresowanych, gdzie wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 10.000 zł. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

W zażaleniu skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 398² § 1 k.p.c. zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez jego błędną wykładnię i uznanie, że skarga kasacyjna wniesiona przez wnioskodawcę dotyczy

sprawy wyłącznie o ustalenie wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne należnych ze stosunku pracy, podczas gdy w rzeczywistości przedmiotem zaskarżonego postępowania było objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego zainteresowanych. Żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego.

W piśmie z dnia 29 czerwca 2017 r. zatytułowanym „Zawiadomienie o ogłoszeniu upadłości pozwanego” syndyk masy upadłości C. Spółki z o. o. w upadłości z siedzibą w [...] wskazał, że:

1. niniejsze postępowanie powinno ulec zawieszeniu z urzędu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2016 r., poz. 2171 ze zm.),

2. wszelkie orzeczenia wydane od dnia ogłoszenia upadłości C. Sp. z o.o. z siedzibą w [...], tj. od dnia 10 kwietnia 2017 r. powinny zostać uchylone na podstawie art. 174 § 2 k.p.c.,

3. syndyk powinien zostać wezwany do wzięcia udziału w sprawie na podstawie art. 174 § 3 k.p.c.,

4. w przypadku oświadczenia przez syndyka, iż wstępuje do postępowania, niniejsze postępowanie nie może zostać podjęte z udziałem syndyka i powinno być zawieszone zgodnie z art. 180 k.p.c. do czasu wyczerpania trybu dochodzenia roszczeń przewidzianego w prawie upadłościowym zgodnie z art. 145 prawa upadłościowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie ma uzasadnionej podstawy.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia

społecznego.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2017 r., w sprawie II UZ 88/16 (LEX nr 2300164) potwierdzono linię orzeczniczą, iż wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składek należną, ustaloną w decyzji organu rentowego a deklarowaną oraz zapłaconą przez płatnika tych składek.

W ocenie Sądu Najwyższego nie ulega wątpliwości, że sprawa o włączenie napiwków otrzymywanych przez ubezpieczonych do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym. Skarga kasacyjna przysługuje w takiej sprawie tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza 10.000 zł. W sprawie objętej zażaleniem taka sytuacja nie wystąpiła. Zażalenie jest więc w sposób oczywisty nieuzasadnione.

Odnosząc się do pisma syndyka masy upadłości, sugerującego zawieszenie postępowania zażaleniowego, Sąd Najwyższy przypomniał, że od 1 stycznia 2016 r. art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. przewiduje, że Sąd zawiesza postępowanie z urzędu: jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym; a § 3 określa, że w takim przypadku sąd wezwie syndyka, zarządcę przymusowego, zarządcę tymczasowego albo zarządcę do udziału w sprawie. Natomiast począwszy od tej daty - art. 180 § 1 pkt 5 k.p.c. stanowi, że Sąd podejmie postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności w razie ogłoszenia upadłości strony - z chwilą zgłoszenia się lub wskazania syndyka albo zarządcy masy upadłości, a jeżeli syndyk albo zarządca może odmówić wstąpienia do postępowania - z chwilą złożenia przez niego oświadczenia; w przypadku odmowy wstąpienia do postępowania przez syndyka albo zarządcę masy upadłości, postępowanie podejmuje się z udziałem upadłego.

Nowelizacja tego przepisu została wprowadzona przez ustawę z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r., poz. 978 ze zm.). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu tej ustawy zmiany Kodeksu postępowania cywilnego z jednej strony wynikają z konieczności dostosowania tych przepisów do

regulacji ustawy Prawo restrukturyzacyjne (dalej jako: „p.r.” i ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej jako: „p.u.n.”), z drugiej zaś konieczne są z uwagi na praktyczne problemy i niejednorodną wykładnię przepisów dotyczących wpływu ogłoszenia upadłości na procesy cywilne. „Proponowana treść art. 174 § 1 pkt 4 wynika z założenia, że w każdej sytuacji, gdy na mocy przepisów p.r. lub p.u.n. dojdzie do odebrania zarządu jednej ze stron procesu, zasadne jest zawieszenie z mocy prawa takiego postępowania, tak aby umożliwić ustanowionej przez sąd osobie należyte reprezentowanie strony. W tym zakresie należało przede wszystkim uzupełnić katalog o sytuacje dotychczas pominięte, tzn. o sytuacje, gdy wszczęto wtórne postępowania upadłościowe albo ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub w postępowaniu w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego. Dotychczasowe odebranie zarządu w postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu należało zastąpić sytuacją, gdy ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

Dotychczasowe rozwiązania nie pozwalały racjonalnie ocenić, w jakich postępowaniach odmowa wstąpienia do postępowania przez syndyka (zarządcę) może mieć miejsce, i z tego względu błędnie wzywano syndyka do składania oświadczeń w każdej sprawie, czego konsekwencją było często błędne podejmowanie postępowania z udziałem upadłego. Proponuje się maksymalnie prosty model polegający na wykluczeniu możliwości złożenia oświadczenia o odmowie wstąpienia do postępowania przez syndyka lub zarządcę. W efekcie osoby takie zawsze będą wstępowały do postępowania po wezwaniu przez sąd (art. 174 § 3 k.p.c.). Zawieszone postępowanie będzie podejmowane z chwilą ustalenia osoby pełniącej tę funkcję (art. 180 § 1 pkt 5 k.p.c.), z zastrzeżeniem art. 145 ust. 1 p.u.n. Przy czym skutek podjęcia postępowania nastąpi dopiero z chwilą zawiadomienia wskazanych osób (proponowany art. 180 § 1¹ k.p.c.). Przewidziany wyjątek w art. 145 ust. 1 p.u.n. odnosi się do sytuacji, gdy postępowanie dotyczy wierzytelności podlegającej zgłoszeniu na listę. W tym zakresie należało zachować dotychczasową regulację, jedynie eliminując niejasności interpretacyjne. W efekcie każde postępowanie dotyczące masy upadłości, masy układowej czy sanacyjnej, gdy został odebrany zarząd własny,

powodować będzie zawieszenie do czasu wstąpienia odpowiednio syndyka, zarządcy przymusowego lub zarządcy, z wyjątkiem sytuacji, gdy postępowanie będzie dotyczyło wierzytelności podlegającej zgłoszeniu na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, wówczas zawieszenie będzie trwało do momentu wyczerpania trybu tworzenia listy i nieujęcia danej wierzytelności”.

W uzasadnieniu tego projektu wskazano także, że „w art. 145 p.u.n. skreśla się słowa „o ile odrębna ustawa nie stanowi inaczej”. Sformułowanie to rodziło w praktyce zasadnicze wątpliwości w związku z regulacją art. 180 § 1 pkt 5 k.p.c. W niektórych przypadkach postępowania dotyczące wierzytelności, które podlegają zgłoszeniu do masy upadłości, były podejmowane dopiero wówczas, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie została umieszczona na liście wierzytelności. W innych przypadkach sądy uznawały, że użycie w art. 145 p.u.n. zwrotu „o ile odrębna ustawa nie stanowi inaczej” stanowiło odwołanie do powołanego wyżej przepisu Kodeksu postępowania cywilnego, i podejmowały postępowanie z chwilą zgłoszenia się lub wskazania syndyka. Niekiedy również w takich sytuacjach sądy przyjmowały możliwość odmowy wstąpienia do postępowania syndyka i podejmowały postępowanie z udziałem upadłego. Ta ostatnia praktyka zostanie wyeliminowana przez odpowiednio zmianę art. 180 k.p.c. oraz uchylenie art. 65 p.u.n”.

W ocenie Sądu Najwyższego analizowane przepisy art. 174 i 180 k.p.c. dotyczą przede wszystkim postępowania merytorycznego przed sądami pierwszej i drugiej instancji, gdy przedmiot sporu wchodzi w skład masy upadłości, a także postępowania egzekucyjnego, prowadzonego w wykonaniu prawomocnego orzeczenia. Wynika to *ratio legis* tych przepisów, przedstawionych w uzasadnieniu projektu nowelizacji. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym unormowania te mogą znaleźć zastosowania tylko na zasadzie przepisu szczególnego, jakim jest art. 398¹² k.p.c. Zdaniem Sądu Najwyższego kwestia zawieszenia i podjęcia postępowania kasacyjnego może wystąpić, gdy rozpoznanie spełniającej warunki formalne skargi kasacyjnej koreluje z treścią art. 145 ust. 1 „p.u.n”, to znaczy, gdy postępowanie kasacyjne może wpłynąć na wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości lub gdy wierzytelność ta, po wyczerpaniu trybu określonego ustawą, nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności.

Sąd Najwyższy rozpoznający niniejsze zażalenie uznał, że zawieszenie postępowania zażaleniowego w sytuacji, gdy został wydany prawomocny wyrok, zażalenie dotyczy jedynie formalnych przesłanek dopuszczalności skargi kasacyjnej, znana jest osoba syndyka masy upadłości, który zgłasza wnioski dotyczące przedmiotowej sprawy, prowadziłyby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. Ponadto zawieszenie postępowania mogłoby wywołać nieakceptowalny stan niepewności co do przedmiotu mogącego wchodzić w skład masy upadłości. Biorąc również pod uwagę, że skarga kasacyjna w sposób oczywisty nie przysługuje z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia, zawieszenie postępowania, a następnie jego podejmowanie, nie miałyby jakiegokolwiek wpływu na rozstrzygnięcie postępowania zażaleniowego; w konkluzji - nie miałyby żadnego znaczenia dla postępowania upadłościowego. Z tych względów Sąd Najwyższy uznał, że zawieszenie postępowania na podstawie art. 394² § 2 k.p.c. w związku z art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. nie byłoby uzasadnione. Zwrócić też należy uwagę na oczekiwaną społecznie potrzebę sprawnego prowadzenia postępowań sądowych, która została także wyartykułowana w uzasadnieniu cytowanej wyżej nowelizacji k.p.c. i innych ustaw w 2015 r.

Podobny pogląd, akcentujący specyfikę postępowania kasacyjnego, dotyczący wprowadzie poprzedniego stanu prawnego, został zaprezentowany w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie I CSK 598/13, LEX nr 1540626 (Przewidziany w art. 398¹² k.p.c. zakaz zawieszania postępowania kasacyjnego, poza ściśle wskazanymi wyjątkami wymaga, aby wyjątki te traktować ściśle i interpretować ich zakres, mając na uwadze specyfikę postępowania kasacyjnego, co wyłącza możliwość stosowania art. 145 p.u.n. za pośrednictwem art. 398¹² k.p.c. Postępowanie kasacyjne może więc toczyć się już wówczas, kiedy wystąpiły przesłanki z art. 180 § 1 pkt 5 k.p.c.).

Również w obecnym postępowaniu zażaleniowym Sąd Najwyższy uznał, że biorąc pod uwagę specyfikę postępowania przed Sądem Najwyższym, rozpoznanie sprawy dotyczącej jedynie kwestii formalnych (technicznych), nie implikujących jakichkolwiek zmian w postępowaniu upadłościowym, umożliwiło wydanie orzeczenia jak w sentencji postanowienia.

kc